50041 - Unutarak orucu bozan kimsenin hükmü

Soru

Nâfile oruçta unutarak orucu bozmanın hükmü nedir?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Ebu Hureyre'den -Allah râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

[مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللهُ وَسَقَاهُ.] رواه البخاري ومسلم

"Kim, oruçlu olduğu halde unutarak yer veya içerse,orucunu tamamlasın. Zirâ onu ancak Allah yedirmiş ve içirmiştir."[1]

Yine unutarak yiyen veya içen kimseye keffâret ve kaza gerekmediğine dâir açık hadis de gelmiştir.

Nitekim Ebu Hureyre'den -Allah râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

[مَنْ أَفْطَرَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ نَاسِيًا فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ وَلَا كَفَّارَةَ.] رواه ابن خزيمة وحسنه الألباني في صحيح ابن خزيمة

"Kim, Ramazan ayında unutarak orucunu bozarsa, kendisine ne kaza, ne de keffâret gerekir." [2]

Ebu Saîd el-Hudrî'den -Allah râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

[مَنْ أَكَلَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ نَاسِيًا فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ.] رواه الدار قطني

"Kim, Ramazan ayında unutarak yerse, kendisine kaza gerekmez."[3]

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Bu hadisin isnadı zayıf olsa bile, (bu konudaki diğer hadislere) destek ve şâhit olmaya uygundur. Bu sebeple hadisin bu ziyâdeyle birlikte en az (alt) derecesi, hasen durumundadır. Dolayısıyla hadis, huccet olarak kabul edilebilir. Nitekim bu hadis, ondan daha az kuvvetli olan birçok meselede huccet olarak gösterilmiştir.

Yine bu hadis, -İbn-i Münzir ve İbn-i Hazm gibi âlimlerin de dedikleri gibi- sahâbeden Ali b. Ebî Tâlib, Zeyd b. Sâbit, Ebu Hureyre ve Abdullah b. Ömer -Allah onlardan râzı olsun- gibi bir grup bu hadise göre fetvâ vermek sûretiyle bunu huccet olarak kabul etmişler, onlara hiç kimse de aykırı görüş belirtmemiştir.

Ayrıca bu hadis, Allah Teâlâ'nın şu emrine muvâfıktır (mutâbıktır):

[لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ فِيَ أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ] سورة البقرة الآية: 225

"Allah, sizi kasıtsız yeminlerinizden dolayı sorumlu tutmaz, fakat sizi kalplerinizin kazandığı (bile bile yaptığınız) yeminlerden sorumlu tutar.Allah, çok bağışlayandır, halîmdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir)."[4]

Bu sebeple unutkanlık, kalbin kazandığı şeylerden değildir. Ayrıca namazda unutarak değil de bilerek (kasten) yemekle namazın bozulacağına kıyas için nasıl muvâfık ise, oruç için de muvâfıktır.

Bu hadis, Allah Teâlâ'nın kullarına olan lütuf ve merhametine, onlara kolaylık dilediğine, onlardan zorluk ve sıkıntıyı kaldırdığına delâlet eder."

Âlimlerin cumhuru, oruçlu iken unutarak orucunu bozan kimsenin orucunun sahih olduğuna bu hadisleri delil göstermişler, hatta bu kimsenin, orucunu tamamlamasını, bundan dolayı kendisine ne kaza, ne de keffâret gerektiğini söylemişlerdir.

Hadisin genel oluşu, hem farz, hem de nâfile orucu kapsadığına, iki oruç arasında hiçbir fark olmadığına delâlet eder.

İmam Şâfiî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Oruçlu, Ramazan veyaadak (nezir) veya keffâret orucunda veya herhangi bir vâcip veyahut da nâfile oruçta unutarak yer veya içerse, orucu tamdır ve kendisine kaza gerekmez."[5]

İmam Nevevî -Allah onda rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bu hadis, çoğu âlimlerin görüşlerine delâlet etmektedir ki, o da şudur: Oruçlu kimse, unutarak yer veya içer veyahut da eşiyle cinsel ilişkiye girerse, orucu bozulmaz.

Bu şekilde diyen âlimlerden bazıları şunlardır: Şâfiî, Ebu Hanife, Davud ez-Zâhirî ve başkalarıdır."

Hâfız İbn-i Hacer -Allah onda rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Zarif ve nükteli olaylardan birisinde Abdurrezzak, Amr b. Dînar'dan şu olayı nakleder:

Bir adam, Ebu Hureyre'ye -Allah ona rahmet etsin- gelerek dedi ki:

- Ben, oruçlu olarak sabahladım. Fakat unuttuğum için yemek yedim.

Ebu Hureyre ona:

-Bir sakıncası yoktur, dedi.

Adam devamla şöyle dedi:

-Sonra ben, bir adamın yanına girdim ve oruçlu olduğumu unutarak yedim ve içtim.

Ebu Hureyre ona:

-Bir sakıncası yoktur. Zirâ Allah sana yedirmiş ve içirmiştir, dedi.

Adam sonra tekrar şöyle dedi:

-Ben, başka bir adamın yanına girdim ve oruçlu olduğumu unutarak yedim, dedi.

Bunun üzerine Ebu Hureyre adama:

-Sen, oruca alışamamış bir insansın, dedi."

---

[1] Buhârî, hadis no: 6669. Müslim, hadis no: 1155

[2] İbn-i Huzeyme, hadis no: 1999. Elbânî, 'Sahih-i İbn-i Huzeyme'de hadisin hasen olduğunu belirtmiştir.

[3] Dârekutnî rivâyet etmiştir.

[4] Bakara Sûresi: 225

[5] "el-Umm", c: 2, s: 284